

2020-12-03

1 (2)

ኮቪድ-19፡ ናይ ተሓካሚ ሓበሬታን ሕግታት ኣተኣላልያን

ናይ ሓካይም ምክልኻል ለበዳ፡ ቆጽሊ ወረቆት ምክልኻል ለበዳ

ስለምንታይ እዩ እዚ ሓበሬታ ንዓይ ተዋሂቡኒ?

መርመራታት ኮቪድ-19 ከም ዘለካ ኣርእዮም ኣሎዉ፤ እዚ ናይ ሳርስ-ኮቭ-2 ኮሮና ቫይረስ ረኽቢ ማለት እዩ ።

ኮቪድ-19 እንታይ እዩ?

ኮቪድ-19 ረኽቢ ቫይረስ ኮይኑ መብዛሕቱ ግዜ ዝተቐለሉ ምልክት-ሕማም ከም ነድሪ-ኣፍንጫ፡ ምሕማም ጎረሮ፡ደረቕ ሰዓልን ረስንን ዝፈጥር እኳ እንተኾነ ንገሊኡም ግን ናይ ምስትንፋስ ጸገም ዘለዎ ከቢድ ሕማም ስለ ዘኸትለሎም ኣብ ሆስፒታል ኣትዮም ክንክን ሕክምና ክረኽቡ ይግደዱ። ካልኣት ምልክታት-ሕማም ኮቪድ-19 ቃንዛ ጭዋዳ፡ሕማም ርእሲ፡ድኻም፡ዝተዳኸመ ናይ ምሽታትን ምስትምቓርን ዓቕምን ውጽኣት ዘለዎ ጸገማት ከስዐን ክኾኑ ይኸእሉ እዮም። ኮቪድ-19 ከመይ ጌይሩ ይመሓላለፍ?

ኮቪድ-19 ብኸመይ ይመሓላለፍ?

ኮቪድ-19 ብመንገዱ እቲ ናይ ነጠብጣብን ርክብን ልበዳ ዝበሃል ይተሓላለፍ። ሓደ ሰብ ክህንጥስ ወይ ክስዕል ከሎ ኣብ ኣየር ተላባዕቲ ነጠብጣባት ይፍጠሩ። ሽዑ እቲ ኣብ ቀረባ ዘሎ ሰብ ብቲ ሕማም ይልበድ። እቶም ነጠብጣባት ኣብ ሓደ ቦታ ወይ ኣቕሓ ምስ ወደቁ፡ እቶም ተላባዕቲ ኣካላት ካብኡ ምትሕልላፍ ክቕጽሉ ይኸእሉ። መብዛሕትኡ ግዜ ቢዳዎ። ሓደ ሰብ ካብ ዝተለኸፈሉ ክሳብ ዝሓመሉ ዘሎ ግዜ (ግዜ-ሕቕፎ) ካብ 2 ክሳብ 14 መዓልታት ይፈላለ እዩ፤ መብዛሕትኡ ግዜ ሓሙሽተ መዓልታት እዩ።

ንኸንደይ ዝኸውን ግዜ እየ ኣላጋቢ?

- ካብ ትሓምም እንተ ወሓደ 7 መዓልታት ድሕሪ ምሕላፉን ብሓፈሻ ምስ ሓሸካን ካብ ረስኒ ን2 መዓልታት ናጸ ምስ ኮንካን፡ ካብኡ ንንጹው ነዚ ሕማም ናብ ካልኣት ከም ዘይተላግብ ትቕጽር። እዚ፡ እቲ ከም ኣላጋቢ ሕማም ትቕጽርሉ ዝሓጸረ ግዜ 7 መዓልታት እዩ ማለት እዩ። ድሓሪ እዚ ግዜ ምሕላፉ ከም ደረቕ እሑኡታን ዝተዳኸመ ናይ ምሽታትን ምስትምቓርን ክእለት ዝሓመሰሉ ምልክታታት ሕማም ነፍ ዋላ ይሃልዉኻ ከም ኣላጋቢ ሕማም ኣይትቕጽርን ኢኻ።
- ዝኾኑ ምልክታታት ከይሃለዉኻ መርመራ ጌርካ እንተ ኔርካ፡ ካብታ መርመራ ዝተወሰደላ መዓልቲ ን 7 መዓልታት የገልግል። መርመራ ድሕሪ ምግባርካ ምልክት ሕማም እንተ ኣማዕቢልካ፡ ነዚ ኣብ ላዕሊ ተጻሒፉ ዘሎ ርኣ።
- ንናይ ኮቪድ-19 ረኽቢ ኣብ ሆስፒታል ተሓኪምካ ኔርካ እንተ ኼንካ ወይ ኣብ ናይ ኣረጋውያን መንበሪ ትጎብር እንተ ኼንካ፡ መብዛሕትኡ ግዜ ካብቲ ዝሓመምካሉ ግዜ እንተ ወሓደ ን14 መዓልታት ነዚ ሕማም ናብ ካልኣት ከተላግብ ከም ትኸእል ይግመት እዩ። ንስኻ ነዚ ሕማም ንኸንደይ ዝኸውን ግዜ ናብ ካልኣት ካተላግብ ከም ትኸእል ሓኪምካ ሓበሬታ ክህበካ እዩ።

ንኸልኣት ሰባት ንኸየላግበሎም ብዛዕባ እንታይ ክሓሰብ ኣሎኒ - ሕግታት ኣተኣላልያ?

ኮቪድ-19 ንህዝቢ ሓደገኛን ንሕብረተሰብ ሓደገኛን ስለ ዝኾነ ብሕጊ ምክልኻል ለበዳ ዝምእዘዝ ሕማም እዩ። ንስኻ ንኸልኣት ሰባት ንኸይትልብዶም፡ ኣብ ውሽጢ እቲ ኣላጋቢ ዝኾንካሉ እዋን ነዞም ኣብ ታሕቲ ተመልኪቶም ዘለዉ ግድን ክትሰዕቦ ኣለካ። ሕግታት ኣተኣላልያ ማለት፡

- ኣብ ገዛ ኩንካ ምስራሕን ናይ ርሑቕ ትምህርትን ይከኣል እዩ።
- ናይ ግድን ፍሉይት ናይ ጽሬት ኣገባባት ክትከተል ኣሎካ፤ ብናይ ኢድካ ጽሬት (ምሕጻብ ኣእዳው) ናይ ግድን ጥንቁቕ ክትከውን ኣለካ፡ ኣብ መዓጽፎ ቅልጽምካ ወይ ኣብ ናይ ወረቆት መንዲል እምበር ናብ ሰባት ገጽካ ክትሰዕልን ክትህንጥሰን የብልካን።
- ኮቪድ-19 እንተ ኣሎካ ኾይኑን ምስ ሰራሕተኛታት ሕክምና ርኽብ እንተ ኣለካ ኾይኑን፡ ናይ ግድን ክትነግሮም ኣሎካ።
- ሓኪምካ ናብ ዳግመ ምብጻሕ ክትመጽእ ወይ ብተለፎን ርኽብ ክትጎብር ኣሎካ እንተ ኢሉካ፡ ናይ ግድን ክተተግብሮ ኣሎካ።

ንኻልኦት ካብ ለበዳ ንኸከላኸለሎም ኣብ ርእሲኡ እንታይ ክገብር ኣሎን?

ብመሰረት ሕጊ ምክልኻል ለበዳ፡ እቲ ተላጋቢ ሕግም ዘለዎ ሰብ፡ ንኻልኦት ካብ ለበዳ ንኸከላኸለሎም ኩሉ እቲ ካብኡ ዝሕተት ክገብር ኣለዎ (እቲ ግዴታ ምክልኻል ዝብሃል)። ክሳብ ናብ ካልኦት ሰባት ዘለካ ርሕቀት ዝሓለኻ፡ ካብ ገዛ ወጻኢ ክትጸንሕ ትኸእል ኢኻ። ካብ'ቶም ምሳኻ ዝነበሩ ሰባት ንኣብነት ኣብ ክፍልኻ ጥራሕ ብምጂን ርሕቐትካ ክትሕሉ ክትፍትን ኣለካ።

ከምኡ'ውን ናይ ግድን ኣብ ምክትታል ኣሰር ለበዳ ክትሳተፍ ኣሎካ። መልሲ ናይ መርመራኻ ኣብ ትወሃበሉ እዋን፡ እዚ ብኸመይ ከም ዝግበር ሓበሬታ ክወሃበካ እዩ።

ንኮቪድ-19 ወይ ካልእ ሕግም ክንክን ሕክምና እንተ ኣድልዩኒ ከመይ እገብር?

ንሂወት ብዘስግእ እንተ ሓሚምካ ናብ 112 ደውል።

ነቶም ዝተወሰኑላይ ሕግታት ኣተኣላልዩ ከመይ ጌይረ ይግባይ ይብለሎም?

ሓደ ጌጋ እዩ ኢልካ ትሓስቦ ሕግታት ኣተኣላልዩ ተዋሂቡካ እንተ ኣሎ ኾይኑ፡ ምስቲ ኣብ ዞባኻ ዘሎ ሓኪም ምክልኻል ለበዳ ርክብ ክትገብር ትኸእል ኢኻ።